

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

PODKARPACKIE

7628

1. Obiekt

KOSCIÓŁ RZYM.-KAT.P.W.PRZEMIENIENIA PANSKIEGO

748/1

2. Czas powstania

1874-1886,
1905

3. Miejscowość

SANOK

4. Adres

Pl.św.Michała,d.Pl.Pokoju

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo krośnieńskie

gmina Sanok pow. SANOK

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975

województwo rzeszowskie

powiat bieszczadzki

8. Właściciel i jego adres

Par.rzym-kat.Sanok,ul.Grzegorza
nr 5.

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

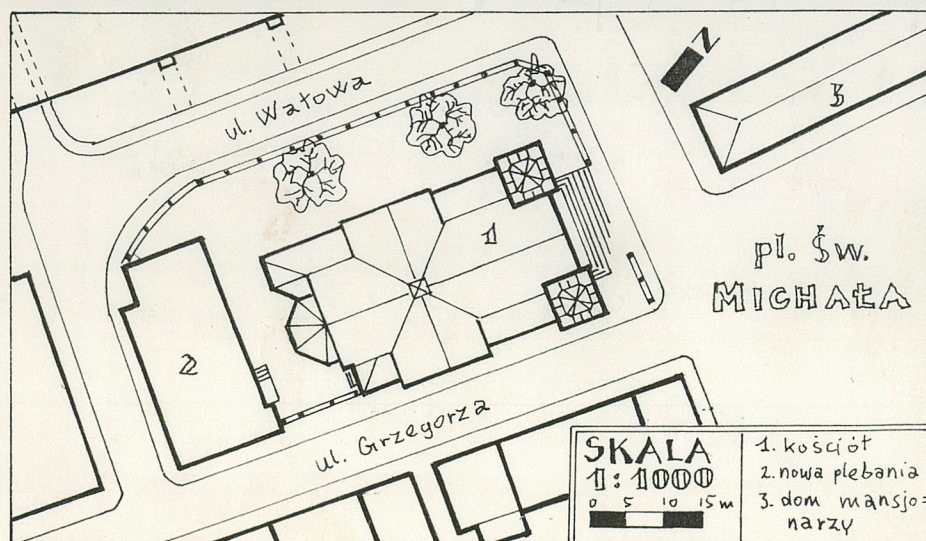
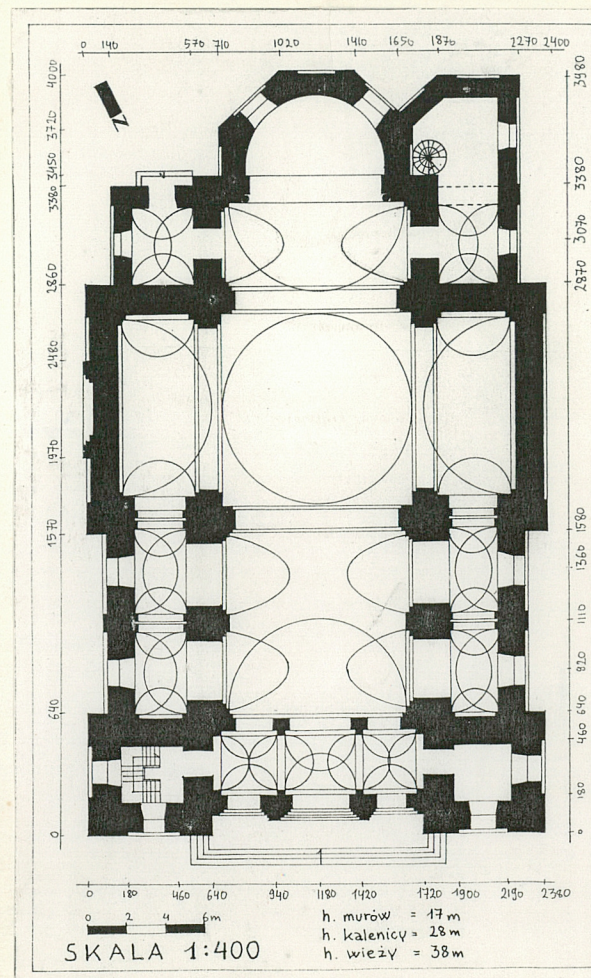
10. Rejestr zabytków

Nr

data

A-210

4-09-1990

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Pierwotny kościół p.w.św. Michała Archanioła według tradycji fundacji Kazimierza Wielkiego, wzmiankowany w 1384 roku spłonął w 1680 roku. Kolejny wzniesiono w 1705 z fundacji Fr. Goźlińskiego. Spłonął on w 1782 roku, a w 1788 rozebrano jego mury. Kościół usytuowany był na miejscu obecnego placu św. Michała. Pod powierzchnią placu do dziś zachowały się relikty fundamentów świątyni. Po pożarze parafię przeniesiono do kościoła o.o. franciszkanów. W 1874 z inicjatywy proboszcza Franciszka Czaszyńskiego rozpoczęto budowę obecnego kościoła p.w. Przemienienia pańskiego. Kościół stanął na południowym skraju pl. św. Michała zwanym wówczas pl. Misjonarnym. Z planu katastr. z 1852 roku wynika, iż na miejscu tym znajdowała się zabudowa w postaci dwu budynków drewnianych i jednego murowanego. Parcela ta nr katastr. 255 na podstawie darowizny z 1872 przeszła na rzecz parafii. Kościół wzniesiono według projektu architekta Józefa Braunsseisa. Budowa trwała do 1886 roku. Z fotografii z 1905 roku wynika, iż wówczas ukończono budowę wież. Wnętrze kościoła zdobi polichromia Tadeusza Popiela. Kościół przetrwał do obecnych czasów w pierwotnym kształcie, z niewielkimi zmianami takimi jak: rozbudowa zakrystii od strony zach. i wybudowanie dodatkowych drzwi w elewacji frontowej. Prezentuje styl eklektyczny w rozwiązaniu przestrzennym dominują elementy barokowe, w dekoracji elewacji romańskie.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Kościół usytuowany w zespole staromiejskim na zachód od rynku, przy pl. św. Michała, na parceli ujętej z trzech stron ulicami Grzegorz i Wałową. Kościół ulokowany na pn.-wsch. skraju parceli, o regularnym kształcie, otoczonej metalowym ogrodzeniem. Od str. pb. budynek parafialny.

Materiał, konstrukcja - Kościół murowany z cegły ceramicznej, otynkowany. Fundament kamienny. Cokoł licowany płytami z piaskowca. Sklepienia kolebkowe z lunetkami, żagielkowe, kopuła - ceglana. Strop żelbetowy. Wierzbą dachową o ustroju wieszarowym. Wieszar dwuwieszakowy. Ruszt wsparty na wysokiej ścianie kolankowej, zawieszony powyżej grzbietu sklepienia. Słupy wieszarów połączone z belkami stopowymi zastrzałkami. Na skrzyżowaniu nawy z transeptem układ wieszarów prostopadłych do siebie usztywniony jest systemem krzyżulców. Dachy boczne konstrukcji krokwiowo-płatwiowej. Hełmy i sygnaturka konstrukcji słupowej, odeskowane. Zarówno dachy jak hełmy pokryte blachą ocynkowaną. Posadzki terakotowe, dwubarwne, ułożone w szachownicę, inne z wzorem ornamentycznym. Wchód muzykalny podłoga biała. Schody zewnętrzne betonowe, wolne, prostokątne. Schody w wieży drewniane, wielobiegowe z podestami.

Schody w zakrystii metalowe, kręcone z duszą. Balustrada chóru muzycznego kuta. Otwory okienne prostokątne, wydłużone, sklepienie łukiem pełnym, w transepcie zestawiane w triforia, w wieży z maswerkiem, oraz otwory okrągłe. Okna metalowe, pojedyncze. Otwory drzwiowe sklepienie łukiem pełnym. Drzwi płycionowe 1-skrzydłowe drzwi frontowe 2-skrzydłowe, płycionowe.

Rzut - bazylika trójnawowa z transeptem. Nawy 2-przęsłowe, transept z kopułą pośrodku i dwoma przęsłami po bokach. Prezbiterium 1-przęsłowe z absydą trójboczną, wewnątrz zamkniętą półkoliście. Po obu stronach prezbiterium 1-przęsłowe zakrystie; zach. przedłużona o nową dobudówkę. Od frontu 3-przęsłowy przedsionek ujęty po bokach dwoma wieżami. Ponad przedsionkiem chór muzyczny. Wejście główne z 3-ma otworami drzwiowymi. Z przedsionka dostępne przestrzenie wieżowe i chór muzyczny. Obie zakrystie mają komunikację od prezbiterium, a zach. zakrystia ma wejście od zewnątrz.

Bryła - nawa główna, prezbiterium i transept jednolitej wysokości, nakryte krzyżującymi się dachami dwuspadowymi z wieżyczką sygnaturki pośrodku. Absyda niższa nakryta pulpitowym dachem, 5-połaciowym. Nawy boczne i zakrystie niższe od absydy nakryte pulpitowymi dachami, odpowiednio 1 i 2-spadowymi. Wieże frontowe ustawione symetrycznie względem nawy środkowej 4-graniaste do wysokości II kondygnacji, 8-graniaste w III kondygnacji. Wieże i 4-graniasta sygnaturka przykryte 8-graniastymi szpiczastymi hełmami, z których każdy oparty na podstawie o kształcie czterech trójkątnych szczytów.

Elewacje - cokoł o fakturze kamiennej. Mury gładko tynkowane, z podziałami ramowymi, odpowiadającymi każdej osi. W obrębie nawy głównej i transeptu pola płycin zamknięte fryzmem arkadowym, przy szczytach układającym się schodkowo. II kondygnacja wieży ujęta jest dołem fryzmem z płycinami, góra fryzmem arkadowym. Fryzy ujęte są w ramy profilowanych, gierowanych gzymsów. Gzymsy wieńczące wydętne, profilowane. Otwory okienne ujęte górą półkolistym nadokiennikiem o prostej formie. Otwory okienne II kondygnacji o profilowanych ościeżach, osłonięte półkolistym nadokiennikiem; z profilowanym gzymsem podokiennym. Portale o profilowanych ościeżach, ujęte w pilastry podtrzymujące zwieńczenie z gzymsem profilowanym w kształcie łamanego szczytu. Portal południowy ślepy. W elew. frontowej w szczybie niższa z figurą. Główna kondygnacja wieży ma naroża ujęte w parę pilastrów wspartych na ciągłym gzymsem podokiennym, ograniczonych gzymsem impostowym podtrzymującym łuki nadokienników. Szczyty zwieńczenia ujęte w profilowane gzymsy. Hełmy ozdobione pierścieniowymi formami, otoczone sterczynami o kulistych kształtach.

<p>14. Kubatura</p> <p>10.850 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>651 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W latach 60-tych zakrytą zach. rozbudowano wyburzając ścianę pd. zastępując ją nadprożem żelbetowym zamykającym przeszło. W latach 70-tych odnowiono elewacje. Wymieniono płytę piaskowca licujące cokół. Poprawiono więźbę dachową. Wykonano nowe schody w elewacji frontowej. Obok otworu wejścia głównego wybito po jego bokach dwa nowe zarówno w murze obwodowym jak i w ścianie przedsionka. Chór muzyczny poszerzono nadwieszając go w stronę nawy głównej. Uporządkowano otoczenie kościoła. Dawny kamienny mur zastąpiono metalowym ogrodzeniem na kamiennej podmurówce. Od.1970 r. odnowiono polichromię.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan techniczny kościoła dobry. Mury bez odkształceń, wychyleń i bez pęknięć poza murem transeptu od strony zach., gdzie zarysowanie biegnie od okien w górę. Dolne partie zawilgoczone. Tynki zewnętrzne tu i ówdzie złuszczone, z ubytkami. W dolnej partii mają ślady zawilgoczenia i wykwitów. Sklepienia bez odkształceń i pęknięć. Więźba dachowa stabilna, beki ze śladami działalności drwnojadów. Pokrycie szczelne. Posadzki, schody i wyposażenie w dobrym stanie. Dobrze zachowany pierwotny układ przestrzenny, bryła i dekoracja świątyni. Instalacje w dobrym stanie.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Odnowić należy elewacje. Dążyć do zlikwidowania źródła zawilgoczenia dolnych partii murów.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

Plan katastralny Gminy Miasta Sanok, Litografia barwna z 1852 r. WAP Przemyśl sygn. 1227. Plan katastralny Sanoka aktualizowany w 1937 r. Biuro Geod. U.M. w Sanoku. Księgi gruntowe Gminy Miasta Sanoka. Sąd Rejonowy w Sanoku.

22. Bibliografia

Kat. Zab. Szt. w Polsce. Seria Nowa. T.I z.2. Lesko, Sanok, Ustrzyki Dolne i okolice opr. E. Snieżyńska-Stolotowa, F. Stolot, W-wa 1982 r. s. 108.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

Widokówki: Widok na stare miasto z 1901, 1905, 1906. Widok farnego z 1907 i 1939 r. ze zbiorów A. Fastnachta, publikowane w pracy A. Fastnacht: Sanok, Materiały do dziejów miasta do XVII w. Brzozów 1990 r. fot. 1, 3, 4, 36, 37.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Antoni Bosak XI.1993
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Antoni Bosak XI.1993
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. mgr Antoni Bosak XI.1993
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

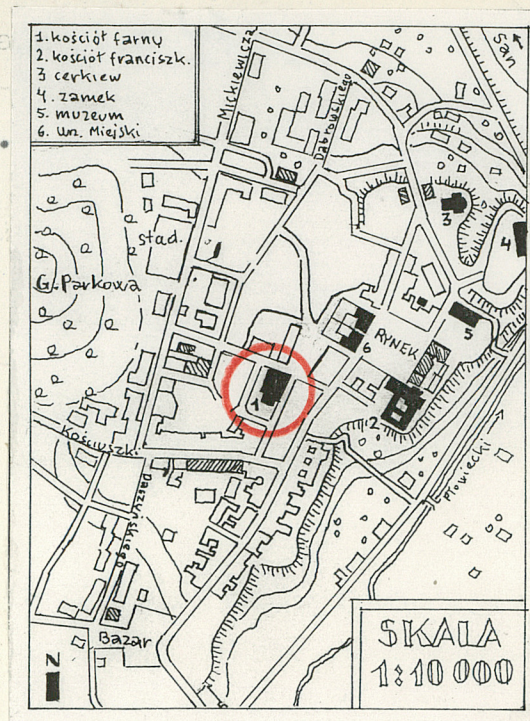
27. Załączniki 2 wkładki.

1. Miejscowość SANOK	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół p.w.Przem.Pańsk.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. tekstu, plan orientacyjny i 9 fotografii: 1. elew. zach. 2. elew. wsch. od prezbiterium. 3. elew. wsch. od fasady. 4. elew. zach. 5. portal wsch. 6. prezb. 7. 8. widok ku prezb. 9. widok w str. chóru.
-------------------------	--	---

Wnętrze - zaakcentowana nawa środkowa i transept. Na ich skrzyżowaniu kopuła. Filary grube, ozdobione profilowanymi pilastrami. Profilowaniu odpowiadają poszczególne elementy sklepienia: lunety, gurt, obramienia łukowe. Pilastry mają profilowane gzymsy impostowe. Absyda ujęta po bokach filarami z półkolumnami narożnymi. W nawach bocznych zdwojonym pilastrów odpowiadają podwójne gurt. Ściany ozdobione są polichromią o dywanowym układzie detali, o motywach geometrycznych, roślinnych i figuralnych.

Wyposażenie - ołtarz główny, ołtarze boczne, ambona, organy, witraże z k. XIX i pocz. XX w.

Instalacje - elektryczna, gazowa, nagłośnienie.

2

1

Wkładkę założył: mgr Antoni Bosak XI.1993.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

jed. W.A. Olsztyn z. 135/S
OZGraf. Z.P. Ostróda z. 676 n. 40 000

Wzór ODZ 1978 r.

3

5

6

7

8

9

1. Miejscowość SANOK	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół p.w.Przem.Pańsk.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) 3 fotografie: 1/ widok na kopułę, 2/ więźba dachowa nawy, 3/ więźba dachowa nad skrzyżowaniem nawy i transeptu.
-------------------------	--	--

1

2

3

Wkładkę założył: mgr Antoni Bosak XI.1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

jed. W.A. Olsztyn z. 135/S
OZGraf. Z.P. Ostróda z. 676 n. 40 000

Wzór ODZ 1978 r.